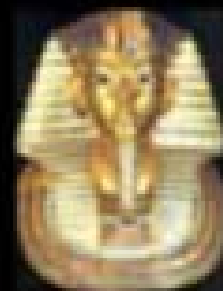

BOSNIĆ

TAJNA
UČENJA

ALKEMIJA

SVE TAJNE

ELEKTRONSKA
BIBLIOTEKA

Ahmed Bosnić

**SVE TAJNE
ALKEMIJE**

ELEKTRONSKA BIBLIOTEKA

Sve tajne alkemije

Potruga za “Kamenom mudraca”

Alkemicarski san o pronalasku tvari pomocu koje ce se neplemenite kovine moci pretvarati u zlato star je skoro koliko i svijet. Ali alkemicare je oduvijek zanimalo još ponešto...

Godine 1666. dva dana poslije Božica, liječnika vojvode od Orangea, Johanna Friedricha Schweitzera posjetio je stranac ružna izgleda:

»Djelovao je podlo, imao usko lice s nekoliko sitnih udubina koje su svjedocile o preboljenim boginjama. Kosa mu je bila gotovo crna i ravna, brade nije imao, bio je star između 43 i 44 godine, a rođen je bio u sjevernoj Holandiji.« Schweitzer, autor nekoliko knjiga s područja botanike i medicine, bio je pronicav i objektivan promatrac.

Nakon što su razgovarali neko vrijeme, stranac je upitao Schweitzera bi li prepoznao “Kamen mudraca” kad bi ga imao prilike vidjeti. Pronalaženje “Kamena mudraca” bio je cilj svakog alkemicara. Radilo se o poznatoj tvari koja pretvara neplemenite kovine u zlato, liječi i najteže bolesti, te obćava dug i zdrav život.

Neuspjeli eksperiment

Stranac je tom prilikom iz džepa izvadio kutijicu od slonovace u kojoj su se nalazila tri teška grumena. Svaki od njih bio je velicine oraha, proziran, svijetlo i sumporno žut. Stranac je tvrdio kako je to upravo ona tvar koju covjecanstvo tako dugo traži. Schweitzer je pohlepno šćepao jedan grumen zamolivši stranca da mu dade komadic grumena, što je ovaj odbio. No, Schweitzer je ipak uspio noktom oljuštiti nekoliko mrvica s grumena.

Na odlasku je stranac obćao da ce se vratiti za tri sedmice i tada mu pokazati nekoliko zanimljivih kemijskih postupaka. Zatim je Schweitzer odjurio u svoj laboratorij i izvadio posudu za taljenje. U njoj je istalio nešto olova i dodao zrnce nepoznate tvari. No, olovo se nije pretvorilo u zlato. Gotovo se sve bijaše isparilo, a u posudi je preostala nekakva staklasta tvar.

Liječnik je nestrpljivo išćekivao strancev povratak. Zapravo je bio gotovo siguran da se on uopće neće pojaviti. No, tacno nakon tri nedjelje

tajanstveni se posjetilac pojavio na vratima lijecnikove kuće. U početku se stranac neckao da po drugi put Schweitzeru pokaže cudnovati kamen, no naposljetku mu je dao grumen velicine graškova zrna rekavši mu:

»Primi ovaj mali poklon najvećega blaga svijeta, koje ocima svojim vidiš tek gdje koji knez ili kralj!...«

Oduševljeni Schweizer

No, Schweizer mu uzvraća kako taj mali komadic nije dovoljan ni da se njime četiri grama olova pretvori u zlato. Na to je stranac ponovo uzeo grumen, prepolovio ga i polovicu bacio u vatru doviknuvši Schweitzeru da će mu biti dosta i jedna polovica.

Tada je Schweizer priznao krađu i opisao neuspjeli pokus. Stranac se nasmijao i rekao:

»Spretniji si kad treba nešto ukrasti nego kad primjenjuješ svoje umijeće. Prije si trebao umotati u žuti vosak da ga zaštitiš od olovnih para. Tvar bi tada potonula na dno posude pretvorivši olovo u zlato.«

Stranac je obećao navratiti sutradan u devet sati ujutro kako bi mu pokazao pravilni postupak.

Sljedećega dana ujutro stranac je poslao ispriku radi izostanka zbog zauzetosti poslom obećavši da će doći u tri sata poslijepodne. No, ni tada nije došao...

«Posumnjao sam u citavu priču. Kasno noću u laboratoriju se pojavila moja supruga i prisilila me da izvedem pokus. Rekla je da mi neće dati mira citave noci, ne budem li tako učinio... Očito je mislila ozbiljno te sam dao da se naloži vatra... Vjerovao sam da će se stranceve tvrdnje ubrzo pokazati pogrešnima... Onaj maleni grumen supruga je omotala u vosak, a ja sam od nekog starog komada olova odrezao pola unce i šest drahmi i stavio to u posudu za taljenje i sve zajedno stavio nad plamen. Kad se olovo rastalilo, moja je žena dodala spomenutu tvar. Uskoro je cvrcalo i krckalo i za četvrt sata olovo se pretvori u najčistije zlato!«

Filozof Spinoza, koji je živio u blizini, posjetio je idućeg dana Schweitzera s namjerom da ispita čistocu zlata. Bio je uvjeren u istinitost Schweitzerovih navoda. Kovac novca u provinciji Orange ispitaio je dobivenu kovinu i potvrdio njezinu čistocu!

Nema razloga da ne vjerujemo Schweitzeru. Bio je ugledan liječnik i iskusan znanstvenik koji nije prihvatao priglupе šale i trikove. No na temelju današnjeg poznavanja strukture tvari, a napose osobine kovina, jasno nam je da se takva što nije moglo dogoditi.

Drevne recepture

Schweitzer nije bio jedini znanstvenik koji je vjerovao da je vidio "Kamen mudraca", te doživio pretvaranje neplemenitih metala u zlato. Među te znanstvenike ubrajao se i Baptista van Helmont, koji je došao do niza značajnih otkrivača i prvi spoznao da zrak nije jedini plin u prirodi. Ovaj kemičar tvorac je i riječi »gas«. Dvadeset godina prije nego što se Schweitzer susreo sa strancem, Baptista van Helmont piše:

»Kamen mudraca vidio sam nekoliko puta, a držao sam ga i u ruci. Bio je boje žutog šafrana, težak, a u obliku praha sjajio se poput stakla. Jednom sam prilikom dobio četvrtinu grama te tvari... Tu količinu dodah u osam unci žive koju netom ugrijah u posudi za taljenje. Živa izgubi tekući oblik. Zakuše se neobični šumovi, a masa se ukruti poprimajući oblik žuta grumena. Ovo zatim otopih, izlivi tekućinu i dobih nešto manje od osam unci i 11 grama najčistijega zlata!...«

Rezultat pokusa tako se duboko dojmio van Helmonta da je svom sinu dao ime Merkurije (lat. mercur - živa). Jedan drugi znanstvenik iz 17. stoljeca, njemački liječnik i kemičar Rudolf Glauber držao je da je sastojke "Kamena mudraca" otkrio u vodi nekog termalnog izvora koji je inače namjeravao koristiti u svrhu liječenja. Ono što je pronašao bio je natrijev sulfat i danas poznat pod nazivom Glauberova sol. No, pomoću tog djelotvornog purgativa ne može se proizvesti zlato. U mogućnost pretvorbe kovina u zlato vjerovali su i čuveni znanstvenici poput Isaaca Newtona, Descartesa i Leibniza.

Čak je i Robert Boyle, za čije se djelo »The Sceptical Chymist« (Sumnjicavi kemičar) smatra da je zadalo smrtni udarac alkemiji, sve do kraja života bio uvjeren da je pretvorba metala u zlato moguća.

Formule za pravljenje zlata

Čak i u modernom vremenu alkemicarske recepture za pravljenja zlata nisu izgubile svoju draž. Naprotiv, u svijetu se još uvijek mnogi bave tim magijskim postupcima!

Ljudi su vrlo rano otkrili da je zlato gotovo neunljivo, da ne hrđa, da se teško obrađuje te da je stoga pogodno kao sredstvo robne razmjene. I danas se još uvijek stabilnost privrede mnogih zemalja mjeri količinama zlatnih rezervi u državnim trezorima. Ovu toliko željenu kovinu u prirodi se može naći u zlatama ili pojedinacnim grumenima. Nalazimo ga i u pijesku rijeka gdje ga je voda naplavila trosenjem zlatonosnih slojeva. U blizini nalazišta zlata često se sreće pirit.

Srednjovjekovni alkemicari otkrili su da je zlato topivo samo u smjesi kloridne i nitratne kiseline koja se naziva "zlatotopkom" ili "carskom vodom". Ova je činjenica dovela do ozbiljnih zabluda, jer se često pretpostavljalo da tvar topiva u "zlatotopci" mora biti zlato. Ipak, to nije tačno. Moderna znanost ustanovila je sasvim druge postupke i standarde.

Britanac indijskog porijekla Idriz saħ, dugogodišnji direktor studija Instituta za kulturna istraživanja u Londonu, jedan je od rijetkih istraživača magijskog blaga Istoka, kome je uspelo zabilježiti brojne alkemicarske recepture za proizvodnju zlata. Svoja iskustva opisao je u knjizi "Orijentalna magija" iz koje prenosimo najzanimljivije dijelove.

Biljka iz vedske magije

Prvo se mora shvatiti, kaže Idriz saħ, da zlato mogu praviti samo oni koji su čisti duhom i tijelom. Zato se postarajte da kod svakog izvođenja ovih eksperimenata budete u stanju potpune čistoće. Zatim morate biti sigurni da je pun Mjesec i da je biljka koju berete svježa, a morate je brati kada je Mjesec visoko i mjesecina je mora direktno obasjavati. Ni po kakvu cijenu ne smije izostati prizivanje "some", čedesne biljke iz vedske magije, a vrlo je bitno i da se sok some drži u sterilisanim epruetama.

Kod pravljenja zlata morate se čuvati oksidacije. Postoje različiti postupci, koji ću kasnije navesti, da bi se izbjeglo gubljenje metala ili njegovo oštećenje zbog oksidacije. Najčestći postupak je pokrivanje metala ugljenikom, koji ne samo da isključuje vazduh koji ulazi u pec, već teži da

upije kiseonik koji se tokom otapanja oslobada iz metala. Jedinstvo komponenata zlata osigurava se mjesanjem sadržaja ugljenom sipkom koja pospješuje kemijsko mjesanje bez uvođenja bilo kakve supstance koja bi vjerovaino zatrovala kemijsko jedinjenje i promijenila mu svojstva.

Kod eksperimentalnih testova, mala pec kao ona u metalurskim laboratorijama, par jakih rucnih valjaka i nakovanj, bili bi vrlo korisna pomocna sredstva za svakoga ko razmislja da usvoji ovo umijece!

Ovdje je interesantno primijetiti iznenadan prelaz s natprirodnih aspekata obreda i biljke soma, na metalursku frazeologiju alkemicara. Soma ima vrlo siroku primjenu u indijskoj vedskoj magiji, a javlja se i u obrednim tekstovima Iranaca. Vjeruje se da se radi o biljki pod latinskim imenom *Asdepas Acida* ili *Gyanchum Viminale* koja se poistovecuje sa bogom-Mjesecom. No, vratimo se alkemicaru:

Uspjesna priprema za dobijanje zlata ovisi o jos jednom uslovu, a taj je da metali moraju biti najcistijeg kvaliteta i potpuno oslobodeni gvozda. Ako se to ne zadovolji, tada ce jedinjenja doduse pokazivati potrebnu boju, ali ce biti odvec tvrda i tako lomljiva da se ne mogu izvlaciti u tanke plocice ili finu zicu. Zalo se prisustvo gvozda ispituje ranije i svaki metal koji sadrzi najmanji trag, iskljucuje se.

FORMULA 1: Uzmite veliki lonac za topljenje i pristavite ga na usijanu pec, a na njeno dno stavite A velicine malog prsta; po njemu poprskajte B; pospite ih s malo C; pojacajte vatru toliko da se B moze topiti: zatim ubacile D i istu kolicinu E; potom istu kolicinu F kao B. Pustite zatim neka smjesa kuha, ali strogo pripazite da ne udisete nimalo gasove koji izlaze iz E. Zatim prelijte sve u drugi lonac za topljenje koji mora biti savrseno cist, a onda ce se pomocu G i H zlato sleci na dno u obliku crnih cestica koje se moraju prikupiti i smjestiti u drugi lonac i pretaliti. Kada se ohladi, ovaj je metal spreman za upotrebu.

Potrebno:

A. Smola (crna) (<i>Kala ral</i>)	8 dijelova
B. Cista zelezna strugotina (<i>Lohe ka buruia ja ret</i>)	2 dijela
C. Crveni sumpor (<i>Lal gandak</i>)	2 dijela
D. Boraks (<i>Suhaga</i>)	2 dijela
E. Crveni arsenik (<i>Lal Sankija, Mainsil, Mendal</i>)	2 dijela
F. Srebro (<i>Candi</i>)	2 dijela
G. Neki sok, uredno sakupljen	1 kasicica

· Rijeci pisane kurzivom su originalne indijske, upotrebljene u formuli.

Idriz sah kazer da se moze dogoditi da neko ne moze proizvesti zlato sluzeci se ovim receptom. Za takve je dovitljivi alkemicar napravio drugu vrstu eksperimenta. „Moguće je“, rekao mi je, „da natprirodni uticaji mogu